

Antti Leppänen

PÄÄTÖS KULLANHUHDONTALUVAN MYÖNTÄMISESTÄ

Kullanhuuhdontalupahakemus

Hakijat: Antti Leppänen

Vireilletulopvm: 15.10.2012

Etuoikeuspvm: 15.10.2012

Hakemuksen tarkoitus: Kullanhuuhdonta valtion omistamalla alueella.
Kaivoslain (621/2011) 4 luvun 22 §:n mukaan kullanhuuhdontaan valtion omistamalla alueella on oltava kaivosviranomaisen lupa. Hakija on 16.2.2015 päivätyllä hakemuksella hakenut lupaa toiminnan aloittamiselle muutoksenhausta huolimatta.

PÄÄTÖS

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto myöntää kaivoslain (621/2011) nojalla Antti Leppäselle kullanhuuhdontaluvan lupatunnuksella HL2012:0058. Tällä luvalla jatketaan valtauksen Kaiv.RN:o 8495 voimassaoloa.

Perustelut: Hakija on osoittanut, että kaivoslaissa (621/2011) säädetyt edellytykset täyttyvät eikä kaivosviranomaisen selvityksen (liite 3) perusteella luvan myöntämiselle ole kaivoslaissa säädettyä estettä.
Kaivoslaki (621/2011) 6 luku 45 § ja 50 §.

Kullanhuuhdontaluvan haltijalla on tässä luvassa mainitulla kullanhuuhdonta-alueella yksinoikeus etsiä ja kartoittaa maaperässä esiintyvää kultaa, ottaa talteen ja hyödyntää maaperässä esiintyvää kultaa huuhtomalla sekä ottaa talteen ja hyödyntää huuhtonnan sivutuotteena irtomaasta löytyvät platinahiput sekä jalo- ja korukivet.

Kullanhuuhdonta-alueen tiedot

Pinta-ala: 5,0 ha

Alueen nimi: Kultarohmut

Sijainti: Inari, Palsinoja, Metsähallituksen hallinnoima valtionmaa, Hammastunturin erämaa-alue.

Alueen sijainti ja rajat ilmenevät tähän päätökseen liitetystä kartasta (liite 2)

Päätöksen täytäntöönpano

Kullanhuuhdentalupa perustuvat toimenpiteet saa aloittaa, kun siihen oikeuttava lupapäätös on lainvoimainen ja luvassa määrätty vakuus on asetettu. Jos kullanhuuhdentalupa perustuvat toimenpiteet edellyttävät muualla lainsäädännössä vaadittua lupaa, saa toimenpiteen kuitenkin aloittaa vasta, kun asianomainen lupapäätös on lainvoimainen tai toiminnan aloittamiseen on saatu oikeus asiassa toimivaltaiselta viranomaiselta.

Täytäntöönpano muutoksenhausta huolimatta

Toiminta alueella voidaan aloittaa muutoksenhausta huolimatta tämän lupapäätöksen ehtoja noudattaen. Muutoksenhakutuomioistuin voi valituksesta kumota täytäntöönpanosta muutoksenhausta huolimatta annetun määräyksen.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 169 §

Kyseisellä hakemuksella on haettu lupaa jatkaa kullanhuuhdontoa alueella. Luvan saajalla on ollut hakemushetkellä oikeus harjoittaa hakemuksen kohteena olevalla alueella hakemuksen mukaista toimintaa. Luvan saaja on hakenut lupaa toiminnan aloittamiseen muutoksenhausta huolimatta. Koska toiminta alueella on kesken ja alueella on käsitelty maata, ei toiminnan jatkaminen lupaehtojen mukaisesti aiheuta alueella sellaisia muutoksia, että se tekisi mahdollisen muutoksenhaun tarpeettomaksi.

Lupamääräykset

Päätöksen voimassaolo:

Kullanhuuhdentalupa on voimassa kolme vuotta päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.

Perustelut: Luvan voimassaoloaika on lain sallima enimmäisaika luvan voimassaolon jatkamiselle, koska kullanhuuhdon ei katsota aiheuttavan yleiselle tai yksityiselle edulle sellaista vahinkoja tai haittaa, että luvan voimassaoloaika olisi lyhennettävä.

Menetelmät:

Tämä lupa oikeuttaa koneellisen kaivun suorittamiseen lupa-alueella kaivetun maamäärän ollessa enintään 1000 m³ vuodessa.

Perustelut: Lupahakemuksen mukaisesti

Kullanhuuhdonta-alueen kunnossapito

Kullanhuuhdonta on rajoitettava välttämättömiin toimenpiteisiin. Kullanhuuhdentaluvan nojalla tapahtuvasta toiminnasta ja muusta kullanhuuhdonta-alueen käytöstä ei saa aiheutua haittaa ihmisten terveydelle tai vaaraa yleiselle turvallisuudelle esim. alueella olevan tien muille käyttäjille, olennaista haittaa muulle elinkeinotoiminnalle, merkittäviä muutoksia luonnonolosuhteissa, harvinaisten tai arvokkaiden luontoesiintymien olennaista vahingoittumista, merkittävää maisemallista haittaa tai muille lähistöllä olevien alueiden

käyttötarpeille haittaa tai vahinkoa eikä vahinkoa alueella sijaitseville kulttuurihistoriallisesti arvokkaille rakennuksille ja niiden pihapiirille. Kullanhuuhdontaluvan haltijoiden on pidettävä kullanhuuhdonta-alue sellaisessa kunnossa, että se jatkuvasti täyttää turvallisuuden vaatimukset eikä haitallisia ympäristövaikutuksia aiheudu.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 24 §.

Poronhoidolle aiheutuvien haittojen vähentäminen

Kullanhuuhdontaluvan haltijan on estettävä porojen joutuminen jyrkkäreunaisiin kaivukuoppiin tai luiskattava kaivannot siten, ettei niistä aiheudu vaaraa alueella liikkuville poroille tai porotalouden harjoittajille. Lupa-alueelle ei saa virittää puiden väliin naruja tai muuta vastaavaa, joka voi aiheuttaa vaaratilanteita alueella mahdollisesti liikkuville eläimille tai ihmisille.

Perustelut: Alue kuuluu Ivalon paliskunnan alueeseen. Edellä mainituilla toimenpiteillä vähennetään kullanhuuhdonnasta poronhoidolle aiheutuvia haittoja erityisellä poronhoitoalueella. Myös tämän luvan muissa lupamääräyksissä kielletään olennaisen haitan aiheuttaminen muille elinkeinoille sekä määrätään aiheutuneiden vahinkojen ja haittojen korvaamisesta.

Saamelais- ja kolttä-asioihin liittyvät määräykset

Kullanhuuhdontaluvan haltijan on huolehdittava, ettei toiminnasta yksin tai yhdessä muiden vastaavien lupien tai alueiden muiden käyttömuotojen kanssa aiheudu sellaista haittaa, joka olennaisesti heikentäisi edellytyksiä harjoittaa saamelaiselinkeinoja taikka muutoin ylläpitää ja kehittää saamelaiskulttuuria. Mikäli olennaista haittaa aiheutuu, toiminta on keskeytettävä välittömästi ja aiheutunut haitta korjattava välittömästi.

Perustelut: Alue sijaitsee saamelaisten kotiseutualueella. Annetuissa lausunnoissa esiin tulleet saamelaiselinkeinojen harjoittamiseen ja saamelaiskulttuurin ylläpitämiseen liittyvät yksilöidyt asiat on otettu huomioon tämän luvan muissa lupamääräyksissä.

Kullanhuuhdonta koskeva selvitysvelvollisuus

Kullanhuuhdontaluvan haltijoiden tulee vuosittain toimittaa Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle selvitys talteen otetun kullan ja käsitellyn irtomaan määrästä sekä rakentamisesta kullanhuuhdonta-alueella ja muusta alueen käytöstä.

Selvityksen tulee sisältää:

- 1) talteen otetun kullan määrä grammoina
- 2) käsitellyn irtomaan määrä irtokuutiometreinä
- 3) käytetyt tutkimus- ja työmenetelmät
- 4) kullanhuuhdonta-alueella työskentelevien henkilöiden määrä henkilötyöpäivinä
- 5) työskentelyaika kullanhuuhdonta-alueella
- 6) tehdyt maisemointi- ja jätehuoltotoimenpiteet

Selvitys on jätettävä kaivukautta seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 28 §, asetus kaivostoiminnasta (391/2012) 9 §.

Kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelma ja sen noudattaminen

Kullanhuuhdontaluvan haltijoiden on noudatettava viranomaiselle toimittamaansa kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelmaa.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 25 §.

Vakuus

Kullanhuuhdontaluvan haltijan on asetettava 4000 euron suuruinen pankkitalletusvakuus Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle kaivoslakiin perustuvasta toiminnasta aiheutuneen vahingon ja haitan korvaamista sekä kaivoslain mukaisten jälkitoimenpiteiden suorittamista varten.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 107 §.

Vakuus määräytyy kaivumenetelmän, käsiteltävän maa-aineksen ja alueen ominaisuuksien perusteella. Alue on helposti saavutettavissa ja alueella harjoitetaan koneellista kullanhuuhdonta. Vuotuinen käsiteltävä maamäärä on enintään 1000m³.

Ilmoitus kullanhuuhdonta-alueen maastotöistä

Kullanhuuhdontaluvan haltijoiden on ilmoitettava etukäteen kirjallisesti alueen hallinnasta vastaavalle Metsähallitukselle sekä Ivalon paliskunnalle ja saamelaiskäräjille kaikista maastotöistä, jotka voivat aiheuttaa vahinkoa tai haittaa. Maastotöitä koskevassa ilmoituksesta on käytävä ilmi:

- 1) töistä vastaavan henkilön nimi sekä yhteystiedot;
- 2) arvioitu maastotöiden aloitusajankohta ja kesto;
- 3) tarkempi selvitys, mitä maastotöitä tehdään sekä mitä työmenetelmiä ja koneita käytetään;
- 4) arvio toimenpiteiden määrästä;
- 5) alueella työskentelevien henkilöiden lukumäärä;
- 6) arvio maastotöiden vaikutuksista ympäristöön;
- 7) tarvittaessa selvitys muista seikoista, joilla voi olla merkitystä.

Maastotöitä koskevaan ilmoitukseen on liitettävä kartta, johon on merkitty alue, jolla maastotöitä tullaan tekemään.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 27 §, asetus kaivostoiminnasta (391/2012) 7 §.

Jälkitoimenpiteet

Kun kullanhuuhdontalupa on rauennut tai peruutettu, on kullanhuuhdontaluvan haltijoiden saatettava kullanhuuhdonta-alue välittömästi yleisen turvallisuuden vaatimaan kuntoon,

poistettava rakennukset ja rakennelmat sekä laitteet, huolehdittava alueen kunnostamisesta ja siistimisestä sekä saatettava alue mahdollisimman luonnonmukaiseen ja maisemallisesti tyydyttävään tilaan. Kullanhuuhdontaluvan haltijoiden on tehtävä viipymättä kirjallinen ilmoitus Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle ja Metsähallitukselle, kun edellä mainitut toimenpiteet on saatettu loppuun. Ilmoitus on kuitenkin tehtävä viimeistään vuoden kuluttua luvan raukeamisesta tai peruuttamisesta. Ilmoituksen tulee sisältää tieto jälkitoimenpiteiden päättymispäivästä sekä kuvaus toteutetuista jälkitoimenpiteistä.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 29 §.

Korvaus alueen hallinnasta vastaavalle viranomaiselle

Kullanhuuhdontaluvan haltijoiden on suoritettava Metsähallitukselle vuotuista korvausta 50 euroa hehtaarilta. Kullanhuuhdontakorvaus on ensimmäiseltä vuodelta maksettava viimeistään 30 päivänä siitä, kun kullanhuuhdontalupa on tullut lainvoimaiseksi tai kaivosviranomaisen on antanut määräyksen päätöksen täytäntöönpanosta muutoksenhausta huolimatta. Seuraavina vuosina korvaus on maksettava viimeistään 15 päivänä maaliskuuta.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 102 § ja 169 §.

Vahinkojen ja haittojen korvaaminen kullanhuuhdonta-alueella

Kullanhuuhdontaluvan haltijan on korvattava kullanhuuhdonta-alueella tapahtuvasta kaivoslakiin perustuvasta toiminnasta aiheutuneet vahingot ja haitat, jollei jonkin toimenpiteen osalta korvauksesta toisin säädetä.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 103 §.

Luvan muuttaminen

Mikäli kullanhuuhdonta koskevien toimenpiteiden määrässä, laadussa tai aikataulussa tapahtuu sellainen muutos, että lupamääräyksiä on tarpeen tarkistaa, on luvanhaltijan haettava kullanhuuhdontaluvan muuttamista kaivosviranomaiselta.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 69 §.

Rakentaminen

Kullanhuuhdontalupa ei oikeuta rakentamiseen, mikäli rakentamista ei ole erikseen hakemuksessa haettu ja tässä päätöksessä myönnetty. Alueelle ei ole haettu rakennuslupaa.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 26 §.

Maastoliikenne

Kullanhuuhdonta-alueella ja sen ulkopuolella tapahtuva maastoliikenne edellyttää maastoliikennelain mukaisen luvan Metsähallitukselta.

Perustelut: Maastoliikennelaki (1710/1995) 4§

Lupahakemuksen käsittely

Lupahakemuksesta tiedottaminen

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on tiedottanut hakemuksesta kuuluttamalla siitä 30 päivän ajan Turvallisuus- ja kemikaaliviraston sekä Inarin kunnan ilmoitustauluilla. Hakemus on ollut nähtävillä 18.3.2013 saakka. Lausunnot ja mielipiteet on tullut toimittaa viimeistään 18.3.2013.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on tiedottanut muuttuneesta hakemuksesta (hakemus päätöksen täytäntöönpanosta muutoksenhausta huolimatta) kuuluttamalla siitä 30 päivän ajan Turvallisuus- ja kemikaaliviraston sekä Inarin kunnan ilmoitustauluilla. Hakemus on ollut nähtävillä 2.4.2015 saakka. Lausunnot ja mielipiteet on tullut toimittaa viimeistään 2.4.2015.

Lausuntopyynnöt ja lausunnot hakemuksesta

Hakemuksesta on lähetetty lausuntopyynnöt ja saatu lausunnot seuraavasti:

1) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lausuntopyyntö Ivalon paliskunnalle 14.2.2013

Ivalon paliskunnan lausunto 6.3.2013

Ivalon plk muistuttaa, että kaivukuopat tulee merkitä hyvin tai peittää talven ajaksi, jotta kuoppiin ei putoaisi poroja ja/tai muita kulkijoita. Ns. pyykkinarut on poistettava talveksi, koska ne tarttuvat muutoin porojen sarviin.

2) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lausuntopyyntö Metsähallitukselle 14.2.2013

Metsähallituksen lausunto 14.3.2013

Haettu alue sijaitsee Palsinojan ja siihen luoteesta laskevan Jääskeläisenojan varrella Hammastunturin erämaa-alueella Inarin kunnassa. Palsinoja laskee Ivalojokeen, joka kuuluu Natura-alueeseen Hammastunturin erämaa, FI1300203. Alueilla on tarkoitus suorittaa koneellista kullankaivua. Leppäsellä on ollut samalla alueella valtaus 8495/1.

Haetulta alueelta ei tällä hetkellä tunneta uhanalaisten lajien esiintymiä.

Haetulta alueelta ei ole tiedossa tunnettuja kulttuuriperintökohteita, mutta hakijoiden tulee selvittää Museoviraston hyväksymällä tavalla kullanhuuhdonta-alueen muinaisjäännökset ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaat kohteet ensimmäisen kaivukauden aikana. Luvan saajan on toimitettava selvitys asiasta Metsähallitukselle.

Hakijalla on Pohjois-Suomen ympäristölupaviraston myöntämä ympäristölupa koneelliseen kullankaivuun voimassa 31.12.2017 saakka.

Haettu kullanhuuhdonta-alue on muodoltaan erittäin moniulotteinen. Metsähallitus pitää esitetyn kaltaisia alueita hankalina mm. valvonnan kannalta ja esittää, että alueen lopullista muotoa harkitaan uudelleen. Palsinojan pohjoispuolella kulkeva metsäautotie jää osittain haetun kullanhuuhdonta-alueen sisälle. Metsähallitus huomauttaa, ettei kaivutoiminnasta saa aiheutua vahinkoa tiealueelle tai muiden liikkumiselle metsäautotielle ja esittää, että tiealue rajataan kullanhuuhdonta-alueen ulkopuolelle.

Metsähallitus pyytää Turvallisuus- ja kemikaalivirastoa muistuttamaan kaivajaa seuraavista asioista mahdollisen kullanhuuhdontaluvan myöntämisen yhteydessä:

- Kaivutoiminta tulee tapahtua siten, että alapuoliseen vesistöön ei pääse liettymistä aiheuttavaa mineraaliainesta eikä ravinteita. Maa-ainesten pääsy alapuoliseen vesistöön voidaan estää riittävällä veden kierrätyksellä ja saostusaltailla.
- Kaivutyöhön liittyvä leiriytyminen ja muu toiminta tulee tapahtua kullanhuudonta-alueen sisäpuolella.
- Mahdollisille rakennuksille/rakennelmille on hankittava luvat etukäteen.
- Kaivukauden päättyessä on jyrkät kaivantojen reunat luiskattava. Reunat on myös merkittävä maastoon riittävän näkyvästi. Näillä toimenpiteillä parannetaan maaston muiden käyttäjien turvallisuutta ja estetään vahinkoja.
- Metsähallituksen kanssa on sovittava mm. seuraavista asioista:
 - o Pystypuiden kaataminen on kielletty. Mikäli kullanhuudonta-alueella on puustoa tutkimustyön esteenä, on puiden poistamisesta sovittava ennakkoon.
 - o Maapuiden keruu polttopuuksi vaatii luvan.
 - o Maastoajoneuvoilla liikkuminen on luvanvaraista.

Metsähallitus katsoo, että kullanhuudontaluvan saaja on kaikilta osin vastuussa Metsähallitukselle ja/tai kolmannelle osapuolelle kaivutoiminnasta mahdollisesti aiheutuvista vahingoista.

Kullanhuudontalupaa koskeva hakemus käsittää nyt pienemmän alueen kuin 31.12.2012 päättynyt valtaus 8495/1. Metsähallitus vapauttaa vakuuden vasta sen jälkeen, kun mahdollisen kullanhuudontaluvan ulkopuolelle jäävä alue on tarkastettu ja hyväksytty.

3) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lausuntopyyntö Inarin kunnalle 14.2.2013

Inarin kunnan lausunnot 26.4.2013 ja 2.5.2013

Inarin kunta/kaavoittaja ilmoittaa lausunnossaan, että voimassa olevien kaavojen kannalta hakemuksesta ei ole huomautettavaa.

Inarin kunta/ ympäristösuojeluviranomainen ilmoittaa, että sillä ei ole lausuttavaa hakemuksesta

4) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lausuntopyyntö Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle 14.2.2013

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lausunto 18.3.2013

Valtaus sijaitsee Inarin kunnassa Palsinojan varrella Jääskeläisenojan kohdalla. Alueella on harjoitettu aikaisemminkin koneellista kullankaivua. Nykyinen ympäristölupa on voimassa vuoden 2017 loppuun saakka ja toiminta on tarkoitus jatkaa entisellään. Lapin ELY-keskus on tarkastanut toiminnan vuonna 2012 eikä siinä ollut mitään huomauttamista.

Haettu valtaus sijaitsee Hammastunturin erämaa-alueella noin 100 metrin päässä Natura 2000-alueesta. Alueella on voimassa oikeusvaikutteinen Ivalon alueen osayleiskaava. Lapin ELY-keskuksen tiedossa ei ole mitään luonnonsuojelullisia tai ympäristönsuojelullisia seikkoja, jotka estäisivät kullanhuudontaluvan myöntämisen.

5) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lausuntopyyntö Saamelaiskäräjille 14.2.2013

Saamelaiskäräjien lausunto 24.4.2013

Kaivoslain soveltamisesta saamelaisten kotiseutualueelle

Saamelaiskäräjät pitäisi tarpeellisena, että Tukes, saamelaiskäräjät ja kolttien kyläkokous pitäisivät yhteisen kokouksen menettelytavoista, yhteistyöstä ja vaikutusten arviointien tekemisestä saamelaisten kotiseutualueelle kohdistuvien hakemuksien käsittelyn osalta. Saamelaiskäräjät pitää tällaisen kokouksen järjestämistä hyvin tärkeänä, koska kyseessä on uuden lain soveltaminen ja saamelaisten kotiseutualueelle on tehty merkittävästi valtaushakemuksia. Saamelaiskäräjät toivoo, että Tukes kutsuu kokouksen koolle pikaisesti, eikä valtaushakemuksista tehtäisi päätöksiä ennen kuin kokous on pidetty.

Kaivoslain 3 §:n mukaan sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, sovelletaan tämän lain mukaista lupa- tai muuta asiaa ratkaistaessa ja muutoin tämän lain mukaan toimittaessa saamelaiskäräjälain lisäksi muun muassa luonnonsuojelulakia (1096/1996), ympäristönsuojelulakia (86/2000), erämaalakia (62/1991), maankäyttö- ja rakennuslakia (132/1999), vesilakia (264/1961), poronhoitolakia (848/1990), muinaismuistolakia (295/1963) ja maastoliikennelakia (1710/1995).

Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan lausuntopyyntöön mukana ei ole riittävää kaivoslain 34 §:n edellyttämää selvitystä kullanhuuhtontatoiminnan kumulatiivista ympäristö- ja muista vaikutuksista.

Vaikutukset poronhoitoon ja saamelaiskulttuuriin

Saamelaiset ovat Suomessa alkuperäiskansa, jolla on oma kulttuuri, kieli ja elämänmuoto. Perustuslain 17 §:n 3 momentin mukaan saamelaisilla alkuperäiskansana on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Kysymys on saamelaisten perusoikeudesta omaan kieleensä ja kulttuuriinsa. Perustuslain 17 §:n 3 momentin tarkoittamana saamelaisten kulttuurina pidetään vakiintuneesti mm. poronhoitoa, kalastusta, metsästystä (HE 309/1993 vp, PeVL 3/1990 vp, PeVL 17/2010 vp ja PeVL 29/2004 vp ja PeVL 32/2010 vp).

Saamelaiskulttuuri on luontosidonnainen kulttuuri. Ympäristöön kohdistuvilla kielteisillä vaikutuksilla on suoraan kielteisiä vaikutuksia myös saamelaiskulttuuriin. Jotta Tukes voi arvioida kullanhuuhtonnan vaikutuksia saamelaiskulttuuriin, tulee sillä olla riittävät tiedot saamelaisporonhoidon harjoittamismallista ja saamelaiskulttuurista.

Luvan myöntämisessä on huomioitava, että saamelaisporonhoito on tarkoituksenmukaista ja ekologista. Porot ovat pääasiassa luonnonlaitumilla ja eri alueilla eri vuodenaikoihin mikäli se on mahdollista. Vaikka paliskuntajärjestelmän kautta on pyritty yhdenmukaistamaan poronhoitoa, saamelainen poronhoito on säilynyt ainutlaatuisena ja erityisenä. Saamelainen poronhoito perustuu laidunkiertojärjestelmään, joka perustuu talvi- ja kesälaidunalueisiin ja mahdollisuuksien mukaan myös syksyisiin rykimä- ja keväisiin vasotusalueisiin. Poronhoito perustuu poron ja ihmisen yhteiseen vuotuisaikakiertoon ja järjestelmä on hioutunut sellaiseksi, että se mahdollistaa poron mahdollisimman luonnonmukaisen käyttäytymisen. Saamelaisporonhoito on selkeästi kulttuurinen elinkeino, jossa erityisen tärkeää on kulttuurin ja elämäntavan siirtäminen sukupolvelta toiselle.

Kaivoslain (621/11) 1 luvun 1 §:n 4 momentin mukaan laissa tarkoitettu toiminta sovitetaan yhteen saamelaiskäräjistä annetussa laissa (974/1995) tarkoitettulla saamelaisten kotiseutualueella siten, että saamelaisten oikeudet alkuperäiskansana turvataan.

Yhteensovittamisessa otetaan huomioon myös, mitä kolttalaissa (253/1995) säädetään kolttaväestön ja -alueen elinolosuhteiden ja toimeentulomahdollisuuksien edistämisestä sekä kolttakulttuurin ylläpitämisestä ja edistämisestä.

Kaivoslain 50 §:ssä säädetään luvan myöntämisen esteistä saamelaisten kotiseutualueella, kolttalualueella ja erityisellä poronhoitoalueella. Malminetsintälupaa, kaivoslupaa ja kullanhuhdontalupaa ei saa myöntää, jos luvan mukainen toiminta 1) yksin tai yhdessä muiden vastaavien lupien tai alueiden muiden käyttömuotojen kanssa olennaisesti heikentäisi saamelaisten kotiseutualueella edellytyksiä harjoittaa perinteisiä saamelaiselinkeinoja taikka muutoin ylläpitää ja kehittää saamelaiskulttuuria, 2) heikentäisi olennaisesti kolttien elinolosuhteita ja mahdollisuuksia harjoittaa elinkeinoja kolttalualueella, 3) aiheuttaisi erityisellä poronhoitoalueella huomattavaa haittaa poronhoidolle.

Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan tähän lausuntopyyntöön ei sisälly riittäviä tietoja, jotta kaivoslain 34 §:n edellyttämää selvitystä toiminnan kumulatiivisista ympäristö- ja muista vaikutuksista yhdessä muiden kaivoslain alaisten hankkeiden kanssa voisi luotettavasti tehdä.

Kaivosluvan myöntämisen edellytykset

Kaivoslain (621/11) 45 §:n mukaan kullanhuhdontalupa myönnetään, jos hakija osoittaa, että tässä laissa säädetty edellytykset täyttyvät eikä luvan myöntämiselle ole tässä laissa säädettyä estettä. Lupa voidaan kuitenkin tässä laissa säädetystä esteestä huolimatta myöntää, jos este on mahdollista poistaa lupamääräyksillä tai pienentämällä alueen kokoa. Kaivoslain 50 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan kullanhuhdontalupaa ei saa myöntää, jos luvan mukainen toiminta yksin tai yhdessä muiden vastaavien lupien tai alueiden muiden käyttömuotojen kanssa olennaisesti heikentäisi saamelaisten kotiseutualueella edellytyksiä harjoittaa perinteisiä saamelaiselinkeinoja taikka muutoin ylläpitää ja kehittää saamelaiskulttuuria.

Kaivoslaki edellyttää, että lupahakemuksen käsittelyssä huomioidaan saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksien toteutuminen. Perustuslakivaliokunta on katsonut lausunnossaan (PeVL 32/2010 vp) kaivoslain säätämiseen johtaneen hallituksen esityksen (HE 273/2009 vp) johdosta, että kyseessä olevan kaivoslain 50 §:n säännökset takaavat perustuslain 17 §:n 3 momentissa ja YK:n kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan yleissopimuksen (SopS 7-8/1976, KP-sopimus) 27 artiklassa turvattuja saamelaisten oikeuksia kieleen ja kulttuuriin (mm. poronhoitoon). Perustuslakivaliokunta (PeVL 32/2010 vp) on edellyttänyt, että kaivoslain 50 §:n 1 momentissa määrättyä olennaisuuskriteereitä tulkitaan ja sovelletaan perusoikeusmyönteisellä tavalla ja ottaen huomioon YK:n ihmisoikeuskomitean KP-sopimuksen 27 artiklaa koskeva käytäntö. Tukesin tulee hakemuksen käsittelyn yhteydessä huomioida KP-sopimuksen 27 artiklaa koskeva käytäntö ja selvittää hakemuksen vaikutukset YK:n ihmisoikeuskomitean ratkaisukäytännön mukaisesti.

KP-sopimuksen 27 artiklan mukaan niissä valtioissa, joissa on kansallisia, uskonnollisia tai kielellisiä vähemmistöjä, tällaisiin vähemmistöihin kuuluvilta henkilöiltä ei saa kieltää oikeutta yhdessä muiden ryhmänsä jäsenten kanssa nauttia omasta kulttuuristaan, tunnustaa ja harjoittaa omaa uskontoaan tai käyttää omaa kieltään. Artikla turvaa saamelaisten oikeuden nauttia yhdessä ryhmänsä kanssa omasta kulttuuristaan. Ihmisoikeuskomitea on KP-sopimuksen 27 artiklan tulkinnan osalta katsonut, että säännöksessä tarkoitettua kieltämistä voi olla esimerkiksi sellainen maan tai luonnonvarojen kilpaileva käyttö, joka estää alkuperäiskansojen elinkeinojen menestymisen alueella.

Tukesin on arvioitava kullanhuhdontahakemuksen vaikutukset suhteessa seuraaviin YK:n ihmisoikeuskomitean päätöksiin:

- Saamelaisten perinteinen elämänmuoto: saamelaiselle yhdessä ryhmänsä kanssa tulee turvata heidän perinteinen elämänmuotonsa elinkeinojen harjoittajana (Ilmari Länsman et al. vs. Suomen valtio, 1992).
- Saamelaisten perinteisten elinkeinojen modernit muodot: ihmisoikeuskomitea on vahvistanut sen, että KP-sopimuksen 27 artiklan tarkoittama kulttuurin harjoittamisen suoja koskee saamelaisten perinteisiä elinkeinoja, mutta myös näiden ammattien moderneja muotoja (Ilmari Länsman et al. vs. Suomen valtio, 1992).
- Saamelaisten perinteisten elinkeinojen kannattavuus: ihmisoikeuskomitea on kiinnittänyt Suomen valtion huomiota tapauksessa Ilmari Länsman et al. vastaan Suomen valtio (1992) muun ohella siihen, että saamelaisyhteisön tulee pysyä elinvoimaisena myös tulevaisuuteen nähden. Vain saamelaisten kannattava perinteisten elinkeinojen harjoittaminen pitää saamelaisyhteisönelinvoimaisena. Pääväestön taloudelliset edut eivät saa uhata saamelaiskulttuurin harjoittamista.
- Aikaisempien toimenpiteiden vaikutus: myös alueella aikaisempien toimenpiteiden vaikutukset tulee ottaa kumulatiivisesti huomioon arvioitaessa vireillä olevan hankkeen vaikutuksia saamelaisten kulttuurinsa harjoittamisen mahdollisuuksiin (Äärelä ym. vs. Suomi, 1997). Tässä yhteydessä tulee huomioida mm. alueella aikaisemmin harjoitetun metsätaloustoiminnan ja muun kullankaivutoiminnan vaikutukset saamelaiskulttuuriin

Yksityiskohtainen lausunto lupahakemuksesta

Saamelaiskäräjät katsoo, että lausuntopyyntö lupahakemuksista on monin osin puutteellinen eikä saamelaiskäräjillä ole mahdollisuutta arvioida kaivoslain edellyttämiä kumulatiivisia vaikutuksia saamelaiskulttuurille ilman riittäviä tietoja.

Hakija suunnittelee koneellista kullankaivuuta Jääskeläisenojan ja Palsinojan alueella. Alueella on useita muita valtauksia, joista ei ole esitetty tarkempia tietoja eikä niiden kokonaisvaikutuksia ole arvioitu. Asuminen alueella tapahtuu asuntovaunussa. Alueella on myös telttarakenteinen kuivaus- ja pesupaikka. Saamelaiskäräjät toteaa, että kullankaivu ja siihen liittyvä leiriytyminen ja liikkuminen lisäävät myös luonnon muuta kulumista, mikä on huomioitava lupaprosessissa ja aikanaan annettavissa yksityiskohtaisissa lupamääräyksissä.

Kullankaivuun kumulatiiviset vaikutukset kaivoslain perusteella annettujen lupien kanssa on arvioitava.

Poronhoito on yksi perinteisistä maankäytön muodoista pohjoisessa ja laajoja alueita tarvitsevana elinkeinona muut maankäyttömuodot vaikuttavat aina jollakin tavalla sen ympäristön käyttöön. Erilaisten toimintojen tuleminen poronhoitoalueelle edellyttää arviointi- ja neuvottelukäytäntöjä sekä menettelyistä sopimista. Lain 38 §:n mukaisessa selvitystyössä ja lupaharkinnassa on 1 momentin 3 kohdan mukaan otettava huomioon muut saamelaisten oikeutta alkuperäiskansana häiritsevät alueiden käyttömuodot (esimerkiksi metsätalous) hakemuksessa tarkoitettulla alueella ja sen läheisyydessä. Saamelaiskäräjille ei ole toimitettu tietoja alueen muista käyttömuodoista. Saamelaiskäräjät katsoo, että Tukesin on selvitettävä kaivoslain mukaisesti alueen muut käyttömuodot.

Kullanhuuhdonta-alue Kultarohmut sijaitsee saamelaiskäräjälain 4 §:ssä tarkoitettulla saamelaisten kotiseutualueella ja kuuluu poronhoitolain (848/1990) 2.2 §:ssä erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettuun alueeseen. Erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettulla alueella olevaa maata ei saa käyttää sillä tavoin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa poronhoidolle. Valtaukset sijaitsevat Ivalon paliskunnan alueella, jonka korkein sallittu poromäärä on 6000. Ivalon paliskunta sijaitsee erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettulla alueella, jossa poroilla on vapaa laidunusoikeus. Vapaa laidunusoikeus on edellytys kannattavalle poronhoidolle. Se on tarkoitettu ja tunnustettu pysyväksi oikeudeksi. Se on turvattu lain tasoisella säädöksellä (PHL 3 §). Vapaa laidunusoikeus on alueen käyttöoikeus. Ivalon paliskunnan alueelle on tällä hetkellä useita koneellisen kullankaivun kullanhuhdantalupahakemuksia. Lähes kaikki sijoittuvat samalle suunnalle eli ns. ”kultamaille”. Kullanhuhdantalupa-alue sijoittuu paliskunnan vasomisalueiden välittömään läheisyyteen. Hammastunturin erämaa-alue on Ivalon paliskunnan kesälaidunta. Alueella liikkuu ajoittain satoja paliskunnan poroja. Kullankaivu Ivalon paliskunnan alueella tässä laajuudessaan, mitä kullanhuhdantalupahakemuksien määrästä voidaan todeta, tuo kielteisiä vaikutuksia alueen poronhoidolle muuttaen laidunkiertojärjestelmää. Laidunmaita tullaan menettämään laajoja alueita koneellisen kullankaivun käyttöön.

Kullankaivu voi tuoda kielteisiä vaikutuksia koko alueen poronhoidolle muuttaen laidunkierto-järjestelmää. Lisääntynyt kullankaivu alueella lisää porokuolemia.

Jyrkkäreunaiset kaivukuopat vesistöissä ja sen läheisyydessä voivat lisätä porojen, erityisesti vasojen, hukkumisia ja putoamisia kuoppiin. Kaivukuoppien ”liputtaminen” on johtanut kullankaivualueilla useiden porojen hirttäytymiseen. Poronhoitajille kuopat ovat myös turvallisuusriski, peittämättömät ja avoimet kuopat ovat vaarallisia liikuttaessa mönkijöillä, moottorikelkoilla ja jalkaisin. Merkitsemättömät kuopat voivat olla vaarallisia myös talvisin ja erityisesti keväisin, mikäli kuoppia ei ole merkitty huolellisesti maastoon. Kuopat ja montut on pidettävä koko kaivukauden ajan turvallisina. Luiskaamisesta on huolehdittava ja kuoppien merkitsemistavoista on neuvoteltava paliskunnan kanssa.

Ivalon paliskunnan virallista kannanottoa ei saamelaiskäräjille ole toimitettu hakemuksen HL2012:0058 yhteydessä. Paliskunnan kannanoton puuttumisen perusteella paliskunta ei ole arvioinut hankkeiden vaikutuksia poronhoidolle lain 38 §:n edellyttämällä tavalla.

Hakemuksista ei myöskään ilmene, että asian tiimoilta oltaisiin oltu yhteydessä paikalliseen paliskuntaan.

Alue on Metsähallituksen hallinnassa, mutta Saamelaiskäräjille ei ole toimitettu tiedoksi 38 §:n edellyttämää Metsähallituksen luontopalvelujen kannanottoa asiassa. Lain 38 §:ää edellyttää myös Tukesin selvittävän hakemuksen vaikutuksia saamelaiskulttuurille. Nyt saamelaiskäräjille tulneiden lausuntopyyntöjen perusteella saa sellaisen käsityksen, että vaikutusten arviointi jää 38 §:n osalta täysin saamelaiskäräjien vastuulle. Tämä on 38 §:n hengen vastaista.

Saamelaiskäräjät pitää tarkoituksenmukaisena, että Tukes lähettää saamelaiskäräjille uudet lausuntopyyntöjä riittävine 38 §:n mukaisine selvityksineen kaikkien saamelaisten kotiseutualueelle kohdistuvien uuden kaivoslain nojalla haettujen valtaushakemusten osalta. Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan valtaushakemusten käsittely on tältä osin keskeytettävä lisäselvityksien pyytämistä varten. Koska myös kaikki muutkin saamelaiskäräjille Tukesilta tulleet lausuntopyyntöjä kullanhuuhdonta- ja valtaushakemuksista on lähetetty ilman riittäviä selvityksiä, saamelaiskäräjät pitää tarkoituksenmukaisena, että lausuntoprosessi keskeytettäisiin siihen asti, kunnes lausuntopyyntöjä on muutettu vastaamaan uuden kaivoslain vaatimuksia.

Saamelaiskäräjät katsoo, että Tukesin tulee pyytää puuttuvat lausunnot ja laatia niiden perusteella kokonaisarvio eri hankkeiden kumulatiivista kokonaisvaikutuksista saamelaiseen kulttuuriin sekä liittää se aikanaan tehtävän lupapäätöksen liitteeksi. Hakemuksen käsittely yhteydessä tulee selvittää kullankaivutoiminnan vaikutukset koko Ivalon paliskunnan poronhoitoon. Täten hankkeilla voi olla vaikutuksia myös kolttasaamelaialueelle, jolloin hankkeesta tulee pyytää kaivoslain 38 § 3 momentin mukainen lausunto kolttien kyläkokouksesta. Saamelaiskäräjät edelleen katsoo, että mainittuun kokonaisarvioon perustuen on Tukesin aikanaan lupapäätöstä tehdessään määriteltävä riittävän yksityiskohtaiset lupamääräykset, joilla estetään tai vähennetään kullankaivuun aiheuttamia haittoja saamelaiseen kulttuuriin ja elinkeinoihin sekä ympäristöön.

Saamelaiskäräjät pyytää huomioimaan, että suunnitellessaan valtion maita koskevia, poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä valtion viranomaisen on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajan kanssa (PHL 53 §).

Saamelaiskäräjät varaa oikeuden täydentää lausuntoaan, kun on saanut Tukesilta riittävät 38 §:n mukaiset kuvaukset.

Saamelaiskäräjät esittää, että hakemus hylätään. Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan toiminta tulee aiheuttamaan olennaista haittaa alueen saamelaistoronhoidolle.

6) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lausuntopyyntö Ivalon paliskunnalle 2.3.2015

Ivalon paliskunta ei ole antanut lausuntoaan hakemuksesta

7) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lausuntopyyntö Metsähallitukselle 2.3.2015

Metsähallituksen lausunto 20.3.2015

Metsähallitus on antanut jo 14.3.2013 lausunnon Tukesille kyseisestä Antti Leppäsen kullanhuuhtontalupahakemuksesta HL2012:0058. Lisäyksenä antamaansa lausuntoon Metsähallitus toteaa, että hakemus sijaitsee Hammastunturin erämaa-alueella, missä ei harjoiteta metsätaloutta. Lähialueella ei myöskään ole merkittäviä retkeilyreittejä tai – rakenteita.

Muinaismuistolain ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kohteiden osalta Metsähallitus ei vaadi selvitystä, joten siltä osin lausunto muutetaan seuraavasti: Suunnitellulta kullanhuuhtonta-alueelta (Kultarohmut) tai sen läheisyydestä ei tunneta muinaismuistolain (17.6.1963/295) suojaamia muinaisjäännöksiä tai muita kulttuuriperintökohteita, mutta koska näitä alueita ei ole kokonaan kartoitettu, voi niitä siellä olla. Kiinteät muinaisjäännökset ovat rauhoitettuja muistoina Suomen aikaisemmasta asutuksesta ja historiasta. Ilman tämän lain nojalla annettua lupaa on kiinteän muinaisjäännökseen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen ja muu siihen kajoaminen kielletty. Jos maata kaivettaessa tai muuta työtä suoritettaessa tavataan kiinteä muinaisjäännos, jota aikaisemmin ei ole tunnettu, on työ muinaisjäännökseen kohdalta heti keskeytettävä ja työn johdon viipymättä saatettava asia Museoviraston tietoon tarpeellisia toimenpiteitä varten.

Lausuntopyyntönsään Tukes ilmoittaa, että alueella on tarkoitus harjoittaa konekaivua vuotuisen kaivumäärän ollessa alle 1000 m³. Pohjois-Suomen ympäristölupaviraston (nykyisin aluehallintovirasto) 22.8.2008 myöntämä ympäristölupa on voimassa 31.12.2017 saakka.

Lausuntopyyntönsään Tukes pyytää samalla kaivoslain 38 §:n nojalla myös Metsähallituksen perusteltua näkemystä alueen hallinnasta vastaavana viranomaisena hakemuksen mukaisen toiminnan vaikutuksesta saamelaisien oikeudelle alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää kieltään ja kulttuuriaan huomioiden alueen läheisyydessä olevat muut vastaavat luvat ja muut maankäyttömuodot.

Hallituksen esityksessä kaivoslaista todetaan, että arvioinnissa olisi lähinnä tarpeen kiinnittää huomiota saamelaiskulttuurin kannalta tärkeänä pidettävään poronhoitoon kohdistuviin vaikutuksiin.

Metsähallituksella ei ole tarvittavaa tietoa mm. alueen paliskunnan poronhoidon järjestelyistä (mm. tärkeät vasonta-alueet tai porojen kuljetusreitit). Metsähallituksen näkemyksen mukaan hankkeiden vaikutuksia poronhoitoon tai muun saamelaiskulttuurin harjoittamiseen pystyy arvioimaan vain alueen paliskunta yhdessä saamelaiskäräjien kanssa. Saamelaiskäräjälain (974/1995) 1 §:n mukaan ”Saamelaisilla alkuperäiskansana on saamelaisien kotiseutualueella omaa kieltään ja kulttuuriaan koskeva itsehallinto sen mukaan kuin tässä laissa ja muualla laissa säädetään”. Saamelaiskäräjälain 5 §:n mukaan: ”Saamelaiskäräjien tehtävänä on hoitaa saamelaisien omaa kieltä ja kulttuuria sekä heidän asemaansa alkuperäiskansana koskevat asiat.”

8) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lausuntopyyntö Inarin kunnalle 2.3.2015

Inarin kunta ei ole antanut uutta lausuntoaan hakemuksesta

9) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lausuntopyyntö Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle 2.3.2015

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lausunto 16.3.2015.

Lapin ELY-keskus on jo aikaisemmin antanut lausunnon vastaavasta hakemuksesta. Tähän lausuntoon ei ole täydennettävää eikä uutta lausuntoa asiasta siten anneta.

10) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lausuntopyyntö Saamelaiskäräjille 2.3.2015

Saamelaiskäräjien lausunto 23.3.2015

Tukes on pyytänyt saamelaiskäräjiltä lausuntoa otsikon mukaisista kulanhuudontalupahakemuksista Inarin kunnassa, saamelaisten kotiseutualueella. Koska lausuntopyynnot varsinaisia lupahakemuksia lukuun ottamatta ovat identtiset, antaa saamelaiskäräjät asiassa yhteislausunnon.

Tukesin lähettämässä lausuntopyynnössä todetaan, että "[e]nnen asian ratkaisemista Tukes varaa Saamelaiskäräjille mahdollisuuden selvittää hakemusten mukaisesta toiminnasta aiheutuvat vaikutukset (hyödyt ja haitat) saamelaisten oikeudelle alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan, harkita mahdollisten haittojen vähentämiseksi ja ehkäisemiseksi tarvittavat toimenpiteet sekä ottaa kantaa saamelaiskäräjistä annetun lain 9 §:n säädettyjen neuvottelujen tarpeellisuuteen". Saamelaiskäräjät huomauttaa, että kaivoslain 38 §:n 1 momentissa tarkoitettujen, saamelaisten oikeuksia alkuperäiskansana koskevien vaikutusten selvittäminen on Tukesin, ei saamelaiskäräjien vastuulla. Näin linjasi myös Korkein hallinto-oikeus (KHO) vuo-sikirjapäätöksessään KHO:2014:111 (Dnro 2371/1/13 ja 2466/1/13, annettu 25.6.2014) (ks. myös KHO:n päätökset dnro 2372/1/13 ja 2465/1/13). KHO:n päätöksessä todetaan mm., että "Kaivoslain 38 §:n 1 momentissa mainitut tahot, kuten saamelaiskäräjät, eivät -- voi estää lupa-asian ratkaisemista jäämällä passiivisiksi. Säännöksessä mainittujen tahojen jäädessä passiivisiksi selvitysvastuu jää Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston on joka tapauksessa selvitettävä kaivoslain 38 §:n 1 momentissa tarkoitettut vaikutukset saamelaisten oikeuksiin alkuperäiskansana riippumatta siitä, onko saamelaiskäräjät osallistunut yhteistyömenettelyyn." (KHO:2014:111: 29.) Huomioiden KHO:n em. ennakkopäätös kaivoslain 38 §:n soveltamisesta saamelaiskäräjät ei pidä Tukesin lausuntopyynnön muotoilua asianmukaisena, vaan edellyttää, että Tukes muuttaa lupaharkintakäytäntöään vastaamaan kaivoslain edellytyksiä KHO:n linjauksen mukaisesti.

Lausuntopyyntö ja sen asiasisältö eivät ole muuttuneet KHO:n vuosikirjapäätökseen jälkeen (KHO 2014:111), vaan lausuntopyyntö on pääosin samanlainen asiasisällöltään ja sanamuodoltaan kuin Tukesin ennen vuosikirjapäätöstä toimittamat lausuntopyynnot.

Lausuntopyynnot eivät ole muuttuneet senkään jälkeen, kun saamelaiskäräjät 27.10.2014 neuvotteli Tukesin ohjauksesta vastaavan Työ- ja elinkeinoministeriön kanssa KHO:n ennakkopäätöksen vaikutuksista kaivoslain soveltamiseen saamelaisten kotiseutualueella.

Tukes on toimittanut kyseessä olevien lausuntopyyntöjen liitteenä enemmän materiaalia kuin aikaisemmin, muttei ole edelleenkään arvioinut luvan mukaisen toiminnan vaikutuksia ympäristöön ja saamelaiskulttuuriin. Tukes on ilmoittanut lausuntopyyntöjen mukana toimittamassaan

”selvityksessä kullanhuuhtontaluvan toiminnasta ja muista lupa-alueen lähistöllä olevista kaivoslain luvista alueiden käyttömuodoista, jotka voivat häiritä saamelaiskulttuuria” kullanhuuhtontaan oikeuttavien lupien ja hakemusten määrän sekä luetellut muut saamelaisten oikeutta alkuperäiskansana häiritsevät alueiden käyttömuodot hakemuksessa tarkoitettulla alueella ja sen läheisyydessä, mutta ei ole arvioinut näiden yhteisvaikutusta saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksiin. Tämä näinkin, vaikka lausuntopyynnössä todetaan, että “[k]ullanhuuhtonnan mahdollinen vaikutus saamelaiskulttuuriin selvitetään paliskunnittain, koska poronhoito on tärkeä osa saamelaiskulttuuria ja se on alueiden käytön kannalta herkkä elinkeino.” Tukes ei myöskään ole arvioinut mitä saamelaisten oikeuden alkuperäiskansana kannalta tärkeitä alueita hakemus koskee.

Tukesin tulee selvittää kaivoslain 38 §:n mukaisesti kullanhuuhtontaluvan mukaisesta toiminnasta aiheutuvat vaikutukset saamelaisten oikeudelle alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Vasta kyseisen selvityksen laatimisen jälkeen tulee Tukesin pyytää saamelaiskäräjiltä ja mikäli lupa koskee kolttia-aluetta niin myös kolttien kyläkokoukselta kaivoslain mukainen lausunto sekä järjestää tarvittavat neuvottelut. Kyseinen selvitys tulee saattaa saamelaiskäräjien ja kolttien kyläkokouksen tietoon lausuntopyynnön yhteydessä. Selvityksen yhteydessä tulee toimittaa myös viranomaisten ja paliskuntien lausunnot saamelaiskäräjien ja kolttien kyläkokouksen tietoon.

Saamelaiskäräjät pitää välttämättömänä, että Tukes laatii yhteistyössä saamelaiskäräjien, kolttien kyläkokouksen, ao. viranomaisten ja saamelaisten kotiseutualueen paliskuntien kanssa menettelyohjesäännöt, joissa sovitaan kaivoslain 38 §:n edellyttämistä menettelytavoista, yhteistyöstä ja vaikutusten arviointien tekemisestä saamelaisten kotiseutualueelle kohdistuvien hakemusten osalta. Neuvottelu tulisi järjestää mahdollisimman pian.

Saamelaiskäräjien näkemyksen mukaan on selvää, että uusia lausuntopyyntöjä ei tule lähettää eikä lupapäätöksiä tehdä saamelaisten kotiseutualueen osalta ennen kuin yhteisistä menettelytavoista saamelaisten kotiseutualueella on sovittu ja Tukesin lupaharkintakäytäntö vastaa kaivoslain ja KHO:n yllä viitatus ennakotapauksen vaatimuksia.

Saamelaiskäräjät ei pysty tässä vaiheessa antamaan näkemystään lausuttavana olevista kullanhuuhtontalupahakemuksista, koska arviota luvan mukaisen toiminnan vaikutuksista saamelaiskulttuurille ei ole tehty. Lupahakemuksia ei voida ratkaista ennen kuin kaivoslain mukaiset selvitykset ja vuorovaikutusmenettelyt on tehty.

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston kannanotto lausunnoissa ja muistutuksissa esitettyihin yksilöityihin vaatimuksiin.

Saamelaiskäräjille on toimitettu selvityksen antamista varten kaikilta osin selkeä ja kattava aineisto saamelaisten oikeutta alkuperäiskansana mahdollisesti häiritsevistä alueiden

käyttömuodoista. Toimitettu aineisto sisälsi kaivosviranomaisen laatiman selvityksen karttaliitteineen, josta käy ilmi hakemusalue, sen läheisyydessä olevat vastaavat muut luvat ja maankäyttömuodot. Lisäksi Saamelaiskäräjille on toimitettu luettelo linkeistä, mistä selvityksen tausta-aineistoon voi tutustua sekä tarjouduttu pyynnöstä toimittamaan tausta-aineisto myös paperisena Saamelaiskäräjien käyttöön.

Lupaharkinta on tapahtunut kaivoslain 6 luvun mukaisesti. Lupaharkintaan sisältyy muun muassa toiminnasta ja muista lupa-alueen läheisyydessä olevista maankäyttömuodoista aiheutuvan yhteisvaikutuksen arviointi muun muassa saamelaisten alkuperäiskansaoikeuksiin. Kaivoslain 33 §:n mukaan kaivosviranomaisen ratkaisee kullanhuuhtontalupia koskevat asiat.

Muut lausunnoissa esitetyt kaivosviranomaisen toimivaltaan kuuluvat seikat on otettu päätöksessä huomioon lupamääräyksillä.

Muistutukset ja mielipiteet

Muistutuksia ja mielipiteitä ei ole jätetty.

Hakijan selitys

Hakijalta ei ole pyydetty selitystä.

Päätösmaksu

Päätösmaksu 375 €. Valtion talous- ja henkilöstöhallinnan palvelukeskus lähettää laskun hakijalle.

Perustelut: Asetus Turvallisuus- ja kemikaaliviraston maksullisista suoritteista (1302/2010), muutettuna (779/2011)

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta kaivoslain (621/2011) 162 §:n nojalla Pohjois-Suomen hallinto-oikeudelta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Päätöksestä perittävästä maksusta voidaan valittaa samassa järjestyksessä kuin pääasiasta. Valitusaika on 30 päivää tämän päätöksen antopäivästä. Liitteenä olevasta valitusosoituksesta ilmenee, miten muutosta haettaessa on meneteltävä.

Päätöksestä tiedottaminen

Päätöksestä tiedotetaan kaivoslain (621/2011) 58 §:n mukaisesti. Lupapäätös liitteineen toimitetaan postitse hakijalle. Jäljennös päätöksestä toimitetaan niille, jotka ovat tätä erikseen pyytäneet sekä niille kunnille, ELY-keskuksille ja muille viranomaisille, joille asiasta sen käsittelyn aikana on annettu tieto tai joilta on pyydetty lausunto. Jäljennös päätöksestä toimitetaan myös saamelaiskäräjille ja paliskunnalle.

Päätöksen antamisesta ilmoitetaan niille, jotka ovat tehneet muistutuksen asiassa tai ovat ilmoitusta erikseen pyytäneet, sekä niille asianosaisille, joita asia erityisesti koskee.

Päätöksen antamisesta kuulutetaan alueen kunnan ilmoitustaululla.

Sovelletut säännökset

Kaivoslaki (621/2011)

Asetus kaivostoiminnasta (391/2012)

Asetus Turvallisuus- ja kemikaaliviraston maksullisista suoritteista (1302/2010), muutettuna (779/2011)

Lisätietoja

Lisätietoja antaa Pasi Molkoselkä, puh. 029 5052 133, etunimi.sukunimi@tukes.fi

Terho Liikamaa
kaivosyli-insinööri

Pasi Molkoseika
ylitarkastaja

LIITTEET

Liite 1. Valitusosoitus

Liite 2. Kartta alueesta (1:10 000)

Liite 3. Selvitys kullanhuuhtontaluvan myöntämisen esteistä

Liite 4. Ohjeet vakuuden asettamiseen

Liite 5. Panttaussitoumus

TIEDOKSI

Inarin kunta

Ivalon paliskunta

Lapin Ely-keskus

Metsähallitus

Saamelaiskäräjät

VALITUSOSOITUS

Valitusviranomainen

Päätökseen saa hakea muutosta valittamalla sille hallinto-oikeudelle, jonka tuomiopiirissä pääosa tässä päätöksessä tarkoitettusta alueesta sijaitsee. Toimivaltainen hallinto-oikeus on mainittu valitusosoituksen lopussa. Valituskirjelmä osoitetaan valitusviranomaiselle ja se on toimitettava valitusajassa hallinto-oikeuden kirjaamoon.

Valitusaika

Määräaika valituksen tekemiseen on kolmekymmentä (30) päivää tämän päätöksen antopäivästä.

Valitusoikeus

Päätöksestä voivat valittaa ne, joiden etua, oikeutta tai velvollisuutta asia saattaa koskea, sekä vaikutusalueella ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun taikka asuinympäristön viihtyisyyden edistämiseksi toimivat rekisteröidyt yhdistykset tai säätiöt, asianomaiset kunnat, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ja muut asiassa yleistä etua valvovat viranomaiset, saamelaiskäräjät sillä perusteella, että luvassa tarkoitettu toiminta heikentää saamelaisten oikeutta alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan ja kolttien kyläkokous sillä perusteella, että luvassa tarkoitettu toiminta heikentää kolttien elinolosuhteita ja mahdollisuuksia harjoittaa elinkeinoja.

Valituksen sisältö

Valituskirjelmässä on ilmoitettava

- 1) päätös, johon haetaan muutosta
- 2) miltä kohdista päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi
- 3) perusteet, joilla muutosta vaaditaan
- 4) valittajan nimi ja kotikunta
- 5) postiosoite ja puhelinnumero, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa

Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä tai jos valituksen laatijana on joku muu henkilö, valituskirjelmässä on ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta.

Valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava valituskirjelmä, ellei valituskirjelmää toimiteta sähköisesti (telekopiona tai sähköpostilla).

Valituksen liitteet

Valituskirjelmään on liitettävä

- 1) päätös, johon haetaan muutosta valittamalla, alkuperäisenä tai jäljennöksenä
- 2) asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle
- 3) asiamiehen valtakirja

Valituskirjelmän toimittaminen perille

Valituskirjelmän voi viedä valittaja itse tai hänen valtuuttamansa asiamies. Valituskirjelämä liitteineen voidaan myös lähettää postitse, telekopiona tai sähköpostilla. Postiin valituskirjelämä on jätettävä niin ajoissa, että se ehtii perille valitusajan viimeisenä päivänä ennen aukioloajan päättymistä. Hallinto-oikeudessa kirjaamon aukioloaika on klo 8.00–16.15. Sähköisesti (telekopiona tai sähköpostilla) toimitetun valituskirjelmän on oltava toimitettu niin, että se on käytettävissä vastaanottolaitteessa tai tietojärjestelmässä määräajan viimeisenä päivänä ennen virka-ajan päättymistä.

Valittajalta peritään hallinto-oikeudessa **oikeudenkäyntimaksu** 97 euroa. Tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetussa laissa (701/1993) on erikseen säädetty eräistä tapauksista, joissa maksua ei peritä.

Toimivaltaisen hallinto-oikeuden yhteystiedot muutoksenhakua varten:

Pohjois-Suomen hallinto-oikeus

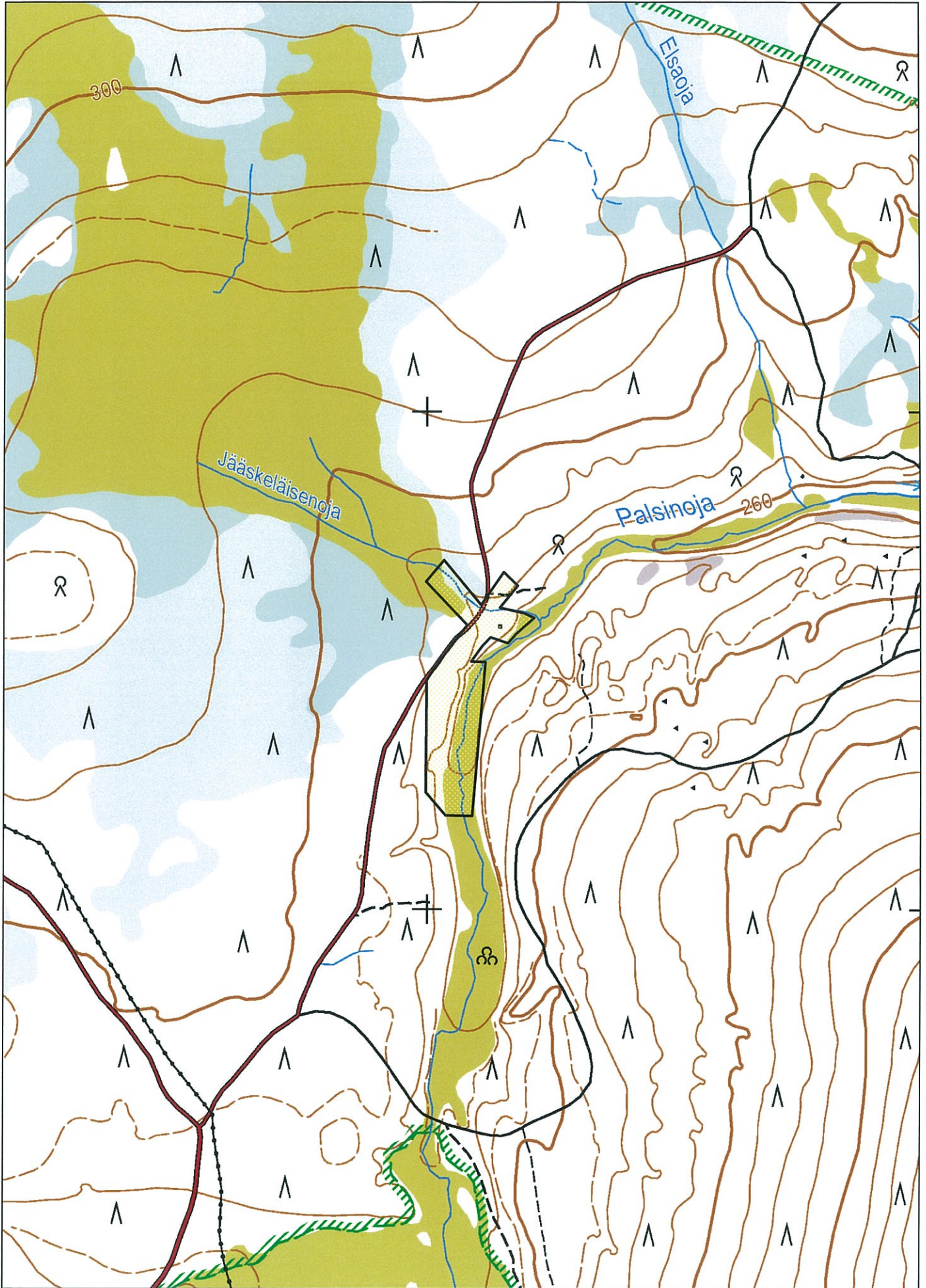
Käyntiosoite: Isokatu 4, OULU

Postiosoite: PL 189, 90101 OULU

Faksi: 029 56 42841

Sähköposti: pohjois-suomi.hao@oikeus.fi

Puhelin: 029 56 42800 (vaihde)

Selvitys kullanhuudontaluvan HL2012:0058 mahdollisista myöntämisen esteistä

Yleistä kullanhuudonnasta

Kullanhuudonta on ollut pienenevä maankäyttömuoto koko 2000-luvun ajan. Esimerkiksi vuonna 2000 kullanhuudontaan oikeuttavia lupia on ollut voimassa yli 400, kun tällä hetkellä vastaava määrä on 195 ja hakemuksia on vireillä 116 (lähde: Kaivosrekisteri). Lisäksi kullanhuudontaan varattujen alueiden keskikoko on pienentynyt uuden kaivoslain voimaantumisen myötä noin 20%, koska lupa-alueen maksimikoko pieneni 7 hehtaarista 5 hehtaariin.

Kullanhuudonnan mahdollinen vaikutus saamelaiskulttuuriin selvitetään paliskunnittain, koska poronhoito on tärkeä osa saamelaiskulttuuria ja se on alueiden käytön kannalta herkkä elinkeino. Koska paliskuntien alueet on selkeästi rajattu aidoilla, kaivoslain mukaisen kullanhuudonnan vaikutukset saamelaiskulttuurille rajoittuvat pääasiallisesti sen paliskunnan alueeseen, jolla kullanhuudontaa harjoitetaan.

Kullanhuudontaluvan nojalla ei saa harjoittaa toimintaa, joka vaikuttaa vesistöön. Mikäli tällaista toimintaa on suunniteltu lupa-alueella harjoitettavan, tulee toimintaan olla ympäristö- tai vesilupa. Näissä luvissa toimivaltainen viranomaisena on Pohjois-Suomen aluehallintovirasto.

Lupahakemusalueen kuvaus

Kullanhuudontalupa-hakemusalue HL2012:0058 (5,0 ha) sijoittuu Ivalon paliskunnan alueelle ja Hammastunturin erämaa-alueelle, aivan paliskunnan alueen länsireunalle. Luvalla jatketaan alueella jo aiemmin harjoitettua kullanhuudontatoimintaa.

Ivalon paliskunnan kokonaispinta-ala on noin 286000 ha ja Hammastunturin erämaa-alueen pinta-ala on 182231 ha. Hammastunturin erämaa-alue on jaettu kahteen vyöhykkeeseen, syrjä vyöhykkeeseen ja retkeily- ja luontomatkailuvyöhykkeeseen. Syrjävyöhykkeen, jonka pinta-ala erämaa-alueesta on noin 80%, yhtenä pääasiallisena tarkoituksena on saamelaiskulttuurin ja -poronhoidon turvaaminen.

Kullanhuudontalupahakemus sijoittuu retkeily- ja luontomatkailuvyöhykkeelle. Lupa-alueen välittömään läheisyyteen sijoittuu paliskuntien välinen raja-aita. Muita poronhoidon kannalta tärkeitä rakenteita tai tunnettuja laidunalueita ei sijaitse lupa-alueella tai sen läheisyydessä.

Ivalon paliskunnan alueelle sijoittuu 81 kpl lainvoimaisia kullanhuudontaan oikeuttavia lupia, pinta-alaltaan yhteensä noin 380 ha. Näistä kyseisen lupahakemuksen läheisyyteen (2 km säteellä alueesta) sijoittuu 37,78 ha. Alueen lähistöllä olevat lupa-alueet ovat olleet pääsääntöisesti kullanhuudontakäytössä vuosikymmenien ajan. Pinta-alallisesti 50 % voimassa olevista luvista luvan haltija on jo aiemmin omistanut oikeuden huuhtoa kultaa kyseisellä alueella. Alueen läheisyydessä on vireillä myös 11 kpl kullanhuudontalupahakemuksia pinta-alaltaan 41,1 ha.

Luvan mukaisen toiminnan kuvaus

Alueella on tarkoitus harjoittaa konekaivua, vuotuinen kaivumäärä alle 1000 m³. Alueella on tarkoitus harjoittaa kullanhuudontaa vuosittain 15.5.-30.9. välisenä aikana. Hakijalla on alueelle ympäristölupa dnro PSY-2008-Y-48, lupa on voimassa 31.12.2017 saakka. Toimivaltainen ympäristölupaviranomaisena on Pohjois-Suomen aluehallintovirasto.

Muut häiritsevät alueiden käyttömuodot hakemuksessa tarkoitettulla alueella ja sen läheisyydessä

Alue on erämaalain (62/1991) mukainen erämaa-alue, jonka hoidossa ja käytössä on noudatettava hoito- ja käyttösuunnitelmaa. Hammastunturin erämaa-alueen hoito- ja käyttösuunnitelma on päivitetty 17.12.2012 ja se on Ympäristöministeriön vahvistettavana.

Koko Hammastunturin erämaa-alueella on 28 kpl vuokra- ja käyttöoikeussopimuksia, joista 16 kpl liittyy porotalouteen. Kullanhuuhdonta-alueen läheisyydessä ei ole yhtään voimassa olevaa muuhun alueiden käyttömuotoon liittyvää sopimusta.

Yleisesti vuokra- ja käyttöoikeussopimuksista ja niiden myöntämisestä Hammastunturin erämaa-alueen hoito- ja käyttösuunnitelmassa todetaan seuraavaa:

Vuokra- ja käyttöoikeussopimusten laatiminen

- 1.) Metsähallitus jatkaa voimassa olevia käyttöoikeus- ja vuokrasopimuksia edellyttäen, että niiden käyttötarkoitus ei muutu erämaalain vastaiseksi.
- 2.) Metsähallitus voi luovuttaa porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain (45/2000) mukaisia erityisen etuuden käyttöoikeuksia tukikohdan sijoittamista varten. Hakijan tulee täyttää rahoituslain kriteerit. Hakijan on oltava kuntalainen.
- 3.) Kalastuksen tai metsästyksen (muut kuin luontaiselinkeinojen harjoittajat) perusteella uusia tukikohtapaikkoja ei myönnetä.
- 4.) Poro-hoidon tarpeisiin voidaan tehdä käyttöoikeus- ja vuokrasopimuksia. Uusien poroaitojen riistaturvallisuutta parannetaan mahdollisuuksien mukaan.
- 5.) Vanhoille käyttöoikeussopimuksettomille rakennuksille voidaan tehdä omistajan hakemuksesta käyttöoikeus-sopimus, mikäli rakennus on rakennettu ennen erämaalain voimaantuloa 1991, rakennus on asumiskelpoinen, rakennuksen omistaja on kuntalainen ja omistaja käyttää rakennusta metsästyksen, kalastuksen tai keräilyn tukikohtana. Rakennukselle on lisäksi hankittava kunnan myöntämä rakennus- tai toimenpidelupa.

Vaikka hoito- ja käyttösuunnitelma on vielä vahvistamaton, Metsähallitus noudattaa suunnitelman kohtia 1, 2 ja 4 myöntäessään vuokra- ja käyttöoikeussopimuksia alueelle.

Ylä-Lapin luonnonvarasuunnitelman tarkistamisen kaudelle 2006-2010 yhteydessä Metsähallitus on päättänyt, että erämaa-alueiden metsien hakkuista luovutaan, joten alueella ei harjoiteta metsätaloutta.

Pysyvien teiden rakentaminen on erämaa-alueelle laissa kielletty.

Lupa-alueen läheisyydessä ei ole retkeilyreittiä eikä erityistä retkeilykohdetta.

Hammastunturin erämaa-alue on kuntalaisille merkittävä perinteinen metsästysalue. Lupametsästyspaine on alueella vähäinen. Metsästyspaine (kuntalaiset+lupametsästäjät) lupametsästysalueilla on ollut enimmillään 1,4 metsästysvuorokautta/km². Metsästys ajoittuu syksyyn, jolloin kullanhuuhdonta-toiminta ei ole enää niin aktiivista.

Liite 3

Kun huomioidaan edellä kerrotut tosiseikat, hakijan aiempi vastaava toiminta kyseisellä alueella, kullanhuuhdontaluvassa annetut määräykset ja muualla lainsäädännössä ja viranomaispäätöksissä annetut velvoitteet, voidaan todeta, että kullanhuuhdontaluvan HL2012:0058 oikeuttamat toimenpiteet eivät yksin taikka yhdessä muiden vastaavien lupien ja edellä kuvattujen muiden maankäyttömuotojen kanssa heikennä olennaisesti saamelaisten oikeuteen harjoittaa kulttuuriaan. Lisäksi hakija on osoittanut olevansa kelpoinen hakemaan kullanhuuhdontalupaa eikä hakemusalueella ole selvitysten ja saatujen lausuntojen perusteella muitakaan kaivoslaissa mainittuja luvan myöntämisen esteitä.

Aineistoa:

Kaivosrekisterin karttapalvelu (www.kaivostoiminta.fi/kartta)

Erämaalaki (<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1991/19910062>)

Hammastunturin erämaa-alueen hoito- ja käyttösuunnitelma

(http://www.metsa.fi/sivustot/metsa/fi/Luonnonsuojelu/Hoidonjakaytonsuunnittelusuojelualueilla/Hammastunturi/Documents/Hammastunturi_Hks_VAHVISTETTAVAKSI_17122012.pdf)